

Informasjon i samsvar med kravene i kapitalkravsforskriftens del IX (Pilar 3)

Oppdatert per 31. desember 2012

Innhold

1	Innledning og formål med dokumentet	3
2	Konsolidering	4
2.1	Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv	4
3	Ansvarlig kapital og kapitalkrav	4
3.1	Ansvarlig kapital	4
3.2	Kapitalkrav	5
4	Kredittrisiko og motpartsrisiko	6
4.1	Definisjon av mislighold og verdifall	6
4.2	Metode for beregning av nedskrivninger	6
4.3	Engasjementer fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder	7
4.4	Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid	8
4.5	Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier	8
4.6	Endringer i nedskrivninger og avsetninger på garantier	9
4.7	Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål	9
4.8	Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav	10
4.9	Motpartsrisiko knyttet til derivater	10
5	Egenkapitalposisjoner	11
6	Renterisiko	11
7	Styring og kontroll av risiko	13
7.1	Formål og prinsipper for ICAAP	13
7.2	Styring og kontroll av enkeltrisikoer	14
7.3	Bankens godtgjørelsesordning	17

1 Innledning og formål med dokumentet

Formålet med dette dokumentet er å oppfylle kravene til offentliggjøring av finansiell informasjon etter kapitalkravsforskriftens del IX (pilar 3).

Det vil bli utarbeidet et tilsvarende dokument hvert år i tilknytning til årsrapporten. Vesentlige endringer som gjør at innholdet i dokumentet avviker betydelig fra faktiske forhold vil kunne medføre hyppigere oppdatering av informasjonen.

Alle tall i dokumentet er per 31. desember 2012 med mindre annet fremgår.

Banken benytter standardmetoden ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Dette innebærer at det brukes standardiserte myndighetsbestemte risikovekter ved beregning av kapitalkravet. For beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko benyttes basismetoden som innebærer at kapitalkravet beregnes i forhold til inntekt siste tre år. Banken har ikke handelsportefølje og beregner derfor ikke kapitalkrav for markedsrisiko.

Det vises til annen litteratur for en nærmere beskrivelse av kapitaldekningsreglene.

2 Konsolidering

2.1 Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv

Åfjord Sparebank hadde ingen datterselskaper eller tilknyttede selskaper pr 31.12.2012

3 Ansvarlig kapital og kapitalkrav

3.1 Ansvarlig kapital

Spesifikasjon av ansvarlig kapital (tall i tusen NOK)

	Kapital
KJERNEKAPITAL	
Bankens Fond	126.500
Bankens Hybridkapital	39.745
- herav med incentiver til innløsning	19.925
- herav omfattet av overgangsbestemmelser	19.820
FRADRAK I KAPITALEN	
Overfinansiering av pensjonsforpliktelser	973
Immaterielle eiendeler	170
Sum KJERNEKAPITAL	165.102
TILLEGGSKAPITAL	
Ansvarlig lån	19.950
FRADRAK I TILLEGGSKAPITAL	0
Sum TILLEGGSKAPITAL	19.950
Sum ANSVARLIG KAPITAL	185.052
KAPITALDEKNING	19,87 %

3.2 Kapitalkrav

Tabellen nedenfor viser kapitalkrav for kredittrisiko fordelt på de enkelte engasjementskategoriene slik disse er definert i kapitalkravsforskriften. I tillegg vises kapitalkrav for motpartsrisiko og operasjonell risiko og samlet kapitalkrav.

Minimumskrav til ansvarlig kapital (beløp i tusen kroner)

Engasjementskategorier	Kapitalkrav
Stater og sentralbanker	
Lokale og regionale myndigheter	1.000
Offentlig eide foretak	
Multilaterale utviklingsbanker	
Internasjonale organisasjoner	
Institusjoner	28.477
Foretak	180.313
Massemarkedsengasjementer	
Engasjementer med pantsikkerhet i bolig	537.725
Forfalte engasjementer	9.513
Høyrisiko-engasjementer	
Obligasjoner med fortrinnsrett	8.733
Andeler i verdipapirfond	
Øvrige engasjementer	98.304
Sum KAPITALKRAV FOR KREDITTRISIKO	864.065
KAPITALKRAV FOR MOTPARTSRISIKO	0
KAPITALKRAV FOR MARKEDSRISIKO	0
KAPITALKRAV FOR OPERASJONELL RISIKO	73.113
- NEDSKRIVNING PÅ GRUPPER AV UTLÅN	-5.750
SUM	931.428

4 Kredittrisiko og motpartsrisiko

4.1 Definisjon av mislighold og verdifall

Utlån og garantier vurderes etter "Forskrift om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansinstitusjoner av 21.12.2004". Utlån måles ved første gangs balanseføring til virkelig verdi (lånebeløpet som er overført til kunden). Ved senere måling vurderes utlån til amortisert kost fastsatt ved bruk av effektiv rentemetoden, som forenklet kan sies å være utlånets balanseførte verdi ved første gangs måling justert for mottatte avdrag og eventuell nedskrivning for tap. Dersom det foreligger objektive bevis for at et utlån eller en gruppe av utlån har verdifall, foretas nedskrivning for verdifallet. Banken har utarbeidet egne retningslinjer for nedskrivning for tap på utlån og garantier. Retningslinjene omhandler hovedsakelig følgende dimensjoner:

- Personmarked/bedriftsmarked
- Vesentlige/uvesentlige engasjement

* Grenseverdi personmarked: 1,0 mill. kroner

* Grenseverdi bedriftsmarked: 0,5 mill. kroner

- Misligholdte/ikke misligholdte engasjement
- Risikoklasser

Kriterier for beregning av nedskrivninger på individuelle utlån er at det foreligger objektive bevis for verdifall. Objektive bevis på at et utlån har verdifall inkluderer, ifølge utlånsforskriften, observerbare data banken har kjennskap til om følgende tapshendelser:

- a) Vesentlige finansielle problemer hos debitor.
- b) Betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd.
- c) Innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtalte endringer i rentesatsen eller andre avtalevilkår som følge av finansielle problemer hos debitor.
- d) Det anses som sannsynlig at debitor vil inngå gjeldsforhandling, annen finansiell restrukturering eller at debtors bo blir tatt under konkursbehandling.

4.2 Metode for beregning av nedskrivninger

Behandling av konstaterte tap

Ved mislighold over 90 dager, inntrådt konkurs, avvikling eller akkord, blir engasjementet vurdert med hensyn til sikkerhet og betalingsevne for å få oversikt over bankens risiko for tap. Ved objektive bevis på verdifall på engasjementet, behandles engasjementet normalt først som individuell nedskrivning. Engasjementet regnes som endelig tapt når konkurs eller akkord er stadfestet, tvangspant ikke har ført frem eller som følge av rettskraftig dom eller inngått avtale. Beregnet verdifall på engasjementet føres da som konstatert tap, eventuelle individuelle nedskrivninger føres til inntekt. Endelig konstaterte tap fjernes fra bankens låneportefølje og fra individuelle nedskrivninger måneden etter at alle sikkerheter er realisert og det er konstatert at kunden ikke er søkegod.

Reversering av tidligere tapsavsatte engasjementer

Reversering av tidligere tapsavsatte engasjementer skal skje i den utstrekning tapet er redusert og objektivt kan knyttes til en hendelse inntruffet etter nedskrivningstidspunktet.

Behandling av nedskrivninger på grupper av utlån

Nedskrivning på grupper av utlån vil si nedskrivning uten at det enkelte tapsengasjement er identifisert. Nedskrivningen er basert på objektive bevis for verdifall i bankens låneportefølje ut fra bankens vurdering av risiko for manglende betalingsevne basert på en analyse av risiko med grunnlag i bankens risikoklassifiseringssystem. Modellen er delt i to, en for næring og en for privatmarkedet. Alle engasjement i en gruppe med samme svake risikoklasse nedskrives med en bestemt prosent. Fortrinnsvis er det engasjementer med risikoklasse D eller E på sikkerhet som omfattes av modellen. Andre forhold kan være verdifall på fast eiendom ved økte markedsrenter, svikt i betjeningsevne ved markert renteoppgang eller nedbemanning på større arbeidsplasser.

Behandling av individuelle nedskrivninger på utlån

Vurdering av om det foreligger objektive bevis for verdifall skal foretas enkeltvis av alle utlån som anses som vesentlige. Utlån som er vurdert individuelt for nedskrivning og hvor nedskrivning er gjennomført skal ikke medtas i gruppevurdering av utlån. Banken fordeler sine utlån på PM – lån til personmarkedet og BM – lån til bedriftsmarkedet.

4.3 Engasjementer fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder

Engasjementer 1) fordelt på engasjementstyper, geografisk område og typer av motparter (Beløp i millioner kroner)

Type motpart	Brutto utlån	Garantier	Potensiell eksponering	SUM
Personkunder	948,5	0,9	54,0	1.003,4
Primærnæringer	164,0	0,3	7,2	171,5
Bygg og anlegg, kraft og vann	37,1	26,1	13,6	76,8
Eiendom og Eiendomsdrift	70,7	1,0	0,6	72,3
Varehandel, hotell og restaurantdrift	34,8	3,8	2,3	40,9
Transport, post og telekommunikasjon	19,7	1,5	1,3	22,5
Tjenesteytende virksomhet	50,7	19,0	2,5	72,2
Industri og bergverk	18,0	1,4	1,7	21,1
Offentlig forvaltning	0,0	0,0	10,0	10,0
Sum	1.343,5	54,0	93,2	1.490,7
Geografisk fordeling av utlån og Innskudd	Utlån %	SUM Utlån	Innskudd %	Sum Innskudd
Bankens Fylke	84,3 %	1.132,4	86,1 %	1.115,8
<i>Herav Primærrområde 2)</i>	<i>76,9 %</i>	<i>1.032,7</i>	<i>81,8 %</i>	<i>1.061,0</i>
Landet for øvrig	15,7 %	210,5	13,3 %	173,0
Utlandet	0,0 %	0,6	0,6 %	7,9
SUM	100,0 %	1.343,5	100,0 %	1.296,6
Gjennomsnitt 3)		1289,4		1261,0

1) Etter individuelle nedskrivninger

2) Primærrområde er definert som kommunene Åfjord, Roan, Osen og Trondheim

3) Gjennomsnitt av inngående og utgående balanse siste år

4.4 Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid

Matrisen viser beløp for ulike engasjementstyper fordelt på løpetid.

Engasjementer 1) fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid (Beløp i millioner kroner)

Engasjementstyper	Inntil 1 mnd	1-3 måneder	3-12 måneder	1-5 år	over 5 år	Uten løpetid	Sum
Utlån og fordringer	321,9	10,3	52,0	232,8	726,5		1.343,5
Ubenyttede rammer			93,2				93,2
Garantier		0,8	24,5	5,0	7,8	15,8	53,9
SUM	321,9	11,1	169,7	237,8	734,3	15,8	1.490,6

1) Etter individuelle nedskrivninger

4.5 Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier

Mislighold, nedskrivninger og avsetning på garantier (Beløp i millioner kroner)

Type motpart	Misligholdte engasjementer	Tapsutsatte engasjementer	Samlede nedskrivninger 1)	Garantier med avsetning 2)	Avsetning på garantier
Personkunder	6,5	5,9	0,9	0,0	0,0
Primærmæringer	0,9	0,0	0,3	0,0	0,0
Bygg og anlegg, kraft og vann	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Eiendom og Eiendomsdrift	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Varehandel, hotell og restaurantdrift	0,1	0,0	0,2	0,0	0,0
Transport, post og telekommunikasjon	1,8	2,5	1,0	0,0	0,0
Tjenesteytende virksomhet	1,1	1,1	0,3	0,0	0,0
Industri og bergverk	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Offentlig forvaltning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum	10,4	9,5	2,7	0,0	0,0
Bankens Fylke	10,2	8,5	2,6	0,0	0,0
Herav Primærområde 3)	10,0	8,5	2,0	0,0	0,0
Landet for øvrig	0,2	0,0	0,1	0,0	0,0
Utlandet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
SUM	10,4	8,5	2,7	0,0	0,0

1) Kun individuelle nedskrivninger

2) Samlet garantibeløp der det er foretatt avsetning.

3) Primærområde er definert som kommunene Åfjord, Roan, Osen og Trondheim

4.6 Endringer i nedskrivninger og avsetninger på garantier

Endringer i nedskrivning på Individuelle utlån og avsetninger på garantier siste år (Beløp i millioner kroner)			
	Tap på utlån	Tap på garantier	SUM
Inngående balanse	1,5	0,0	1,5
+Økte nedskrivninger på individuelle utlån og garantier	0,3	0,0	0,3
+Nye nedskrivninger på individuelle utlån og garantier	1,4	0,0	1,4
- Konstanterte tap på tidligere individuelle nedskrivninger på individuelle	-0,3	0,0	-0,3
- Tilbakeføring på tidligere nedskrivninger på individuelle utlån og garan	-0,2	0,0	-0,2
=Utgående balanse	2,7	0,0	2,7

Endringer i nedskrivning på grupper av utlån siste år (Beløp i millioner kroner)	
Inngående balanse	5,0
+/- Periodens nedskrivninger på grupper av utlån	0,8
Utgående balanse	5,8

Årets nedskrivninger og gjenvinning på tidligere års nedskrivninger (Beløp i millioner kroner)			
	Tap på utlån	Tap på garantier	SUM
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	1,1	0,0	1,1
+Periodens endring i gruppevis nedskrivninger	0,8	0,0	0,8
+Periodens konstaterte tap hvor det tidl år er foretatt avsetning	0,3	0,0	0,3
+Periodens konstaterte tap hvor det tidl år ikke er foretatt avsetning	0,2	0,0	0,2
-Periodens inngang på tidligere perioders konst.tap	-0,1	0,0	-0,1
=Periodens tapskostnad	2,3	0,0	2,3

4.7 Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål

Etter standardmetoden vil kapitalkravet kunne avhenge av motpartens offisielle rating. Offisiell rating vil i liten grad være aktuelt for bankens lånekunder, men kan være aktuelt for utstedere av verdipapirer banken plasserer i. I så fall er det rating fra Standard & Poor's, Moody's og/eller Fitch som er aktuelle. Åfjord Sparebank har per rapporteringstidspunktet ingen engasjementer hvor ratingen påvirker kapitaldekningen.

4.8 Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav

Matrisen viser samlet engasjementsbeløp før og etter at det er tatt hensyn til sikkerheter samt engasjementsbeløp som er fratrasket den ansvarlige kapitalen.

Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav (beløp i millioner kroner)						
Eksponeringskategori	Engasjement før sikkerheter	Engasjement etter sikkerheter	Fratrukket ansvarlige kapitalen	Benyttet ratingbyrå	Andel sikret med pant ¹⁾	Andel sikret med garantier ¹⁾
Stater og sentralbanker	103,8	103,8				
Lokale/reg. myndigheter	10,0	10,0				
Institusjoner	82,9	82,9				
Foretak	239,2	234,4				
Pant i fast eiendom	1 225,4	1 225,4			84,9 %	
Forfalte engasjementer	8,7	8,7			81,2 %	
Obl. med fortrinnsrett	87,3	87,3				
Andeler i verdipapirfond	0,0	0,0				
Øvrige engasjementer	113,9	113,7			0,2 %	
Sum	1 871,2	1 866,2	0,0			

¹⁾ Her tas hensyn til garantier og pant som har betydning for beregning av kapitalkrav. Andel regnet av engasjementsbeløp før sikkerheter.

Hovedtyper av pant som benyttes for kapitaldekningsformål er pant i bolig og fritidseiendom. Garantier har i liten grad betydning for kapitaldekningen. I noen tilfeller benyttes garantier fra banker eller regionale myndigheter. Åfjord Sparebank benytter ikke kredittderivater.

Banken foretar ikke motregning av eksponeringer i eller utenfor balansen ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Verdivurdering av sikkerheter tar utgangspunkt i sikkerhetens markedsverdi. Sikkerhetsobjekter som er ukjent for oss, skal dokumentere sin verdi gjennom takst eller bruk av verktøy, slik som "Eiendomsverdi" for å fastslå verdi. På eiendommer i vårt primærområde benyttes, i tillegg til takst, bankens egen markedskunnskap ved fastsettelse av verdi.

Verdivurdering av boligeiendommer oppdateres ved vesentlige endringer i markedet og minst hvert tredje år.

Det tas hensyn til konsentrasjonsrisiko i bankens ICAAP, likevel slik at konsentrasjonsrisiko som følge av konsentrasjon av typer av sikkerheter ikke eksplisitt tilordnes kapitalbehov.

4.9 Motpartsrisiko knyttet til derivater

Samlet engasjementsbeløp hvor det beregnes kapitalkrav for motpartsrisiko utgjorde NOK 0 (engasjementsbeløp før sikkerhetsstillelse og konverteringsfaktor).

Motpartsrisiko ved derivatkontrakter

Beløp i millioner kroner	Virkelig verdi ¹⁾
Før motregning	
Etter motregning	

¹⁾ Med virkelig verdi før motregning forstås summen av virkelig verdi av alle kontrakter med positiv verdi.

Virkelig verdi etter motregning er summen av virkelige netto positive verdier mot hver enkelt motpart.

5 Egenkapitalposisjoner

Aksjer, andeler og grunnfondsbevis deles vanligvis inn i tre porteføljer; handelsportefølje, øvrige omløpsmidler og anleggsmidler. Åfjord Sparebank har ingen handelsportefølje, bankens beholdning besto derfor ved årsskiftet av poster klassifisert som omløps- og anleggsmidler. Det er i inneværende år ikke foretatt endringer i de benyttede regnskapsprinsipper.

Omløpspostene er ordinære poster hvor intensjonen om å realisere kortsiktige gevinster på kurssvingninger ikke er fremtredende (i motsetning til ved handelsporteføljen). Postene blir verdsatt til den laveste verdi av anskaffelseskost og markedsverdi. De fleste papirene i denne porteføljen er børsnoterte, og børskursen pr 31.12.2009 er derfor lagt til grunn som markedsverdi. I nærværende Pilar 3-dokument omtales denne beholdningen som værende til gevinstformål, selv om gevinstformålet ikke er spesielt fremtredende.

Anleggspostene, det vil si poster beregnet til varig eie eller bruk, er vurdert til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Beregningen av virkelig verdi baseres på informasjon om foretakets fremtidige kontantstrømmer, soliditet og fremtidsutsikter. Nedskrivning blir foretatt når virkelig verdi er lavere enn anskaffelseskost og verdinedgangen skyldes forhold som må antas å ikke være av forbigående karakter. Nedskrivningene reverseres når grunnlaget for dem ikke lenger vurderes å være til stede. Pr 31.12.2009 utgjorde akkumulerte nedskrivninger (fra anskaffelseskost) i porteføljen kr 66.000,-. Ingen papirer i porteføljen er børsnoterte. I Pilar 3 omtales denne beholdningen som værende til strategiske formål.

Matrisen under viser egenkapitalposisjoner fordelt etter om de holdes for gevinstformål eller strategisk formål. Matrisen viser også type verdipapir og bokført verdi, virkelig verdi, realisert gevinst/tap siste år og hvor mye av dette som er medregnet i hhv kjernekapital og tilleggskapital.

Egenkapitalposisjoner (beløp i millioner kroner)						
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Realisert gevinst/-tap i perioden	Urealisert gevinst/-tap i perioden	Herav medregnet i kjernekapital 1)	Herav medregnet i tilleggskapital 1)
Aksjer og andeler - gevinstformål						
- børsnoterte aksjer	4,9	5,1	0,4	0,3	0,7	0,0
- andre aksjer og andeler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Aksjer og andeler - strategisk formål						
- børsnoterte aksjer	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
- andre aksjer og andeler	10,9	10,9	0,0	0,0	0,0	0,0

6 Renterisiko

Åfjord Sparebank har identifisert følgende kilder til renterisiko:

- Utlån til kunder/andre banker
- Rentebærende plasseringer i verdipapirer
- Innskudd fra kunder
- Rentebærende verdipapirgjeld
- Annen rentebærende gjeld
- Derivater

Renterisiko på utlån til kunder oppstår i tilknytning til både flytende og fastforrentede utlån. I henhold til finansavtaleloven (gjeldende for privatpersoner) har banken en varslingsfrist på 6 uker før en eventuell renteøkning på utlån kan iverksettes. I renterisikomålingene betrakter

derfor banken utlån med flytende rente på samme måte som fastrentelån (6 ukers fastrente), men med en forholdsvis lav durasjon (0,13). Ordinære fastrentelån har en betydelig høyere durasjon. Banken benytter renteswapper for å styre renterisikoen på fastrenteutlån, og vedtatt ramme tilsier at fastrenteutlån på maksimalt NOK 10 mill kan være usikret. For utlån til andre banker vil renterisiko bare være knyttet til fastrenteutlån/-plasseringer.

Bankens plasseringer i rentebærende verdipapirer består hovedsakelig av papirer med flytende rente som reguleres kvartalsvis. Fra vår meglerforbindelse mottar vi månedlige kurs- og renterisikooversikter som inngår i bankens styring av renterisiko.

Renterisiko knyttet til kundeinnskudd oppstår også i tilknytning til både flytende og fastforrentede avtaler. Når det gjelder kundeinnskudd er varslingsfristen i finansavtaleloven på 8 uker, og banken betrakter derfor innskudd med flytende rente på samme måte som innskudd med fast rente i 8 uker. Durasjonen på flytende forrentede innskudd har vi beregnet til 0,17. Renterisikoen knyttet til ordinære fastrenteinnskudd er noe høyere. Her opererer banken med rentebindingstider fra 3 – 12 måneder. På grunn av den relativt korte bindingstiden har vi p.t. ikke benyttet renteswapper her.

All rentebærende verdipapirgjeld er lagt ut med flytende rente knyttet til 3 måneders NIBOR og kvartalsvise rentejusteringer. Banken har p.t. ingen sertifikatgjeld, men benytter dette i perioder med behov for tilførsel av kortere likviditet. Sertifikatgjeld legges vanligvis ut med fast rente, og det blir her i hvert enkelt tilfelle vurdert om det er behov for sikring via renteswapper, spesielt ved sertifikatgjeld med løpetid over 6 måneder.

All annen rentebærende gjeld har også flytende rente knyttet til 3 eller 6 måneders NIBOR og kvartalsvise/halvårlige rentejusteringer. I perioder hvor det her inngår rentebærende gjeld med fast rente, vurderes behovet for renteswapper i hvert enkelt tilfelle.

Banken måler renterisikoen ved at det beregnes en gjennomsnittlig durasjon (tid til neste renteendring) for de forskjellige rentebærende postene. Durasjonen benyttes så til å simulere betydningen av en økning eller reduksjon i rentenivået på 1 %-poeng.

Renterisikoen styres etter vedtatte rammer og begrensninger (hovedsakelig basert på bankens forvaltningskapital) i følgende policyer:

- Risikopolicy
- Markedspolicy

Renterisikoberegninger rapporteres månedlig til styret.

Renterisiko i millioner kroner	Renterisiko
Eiendeler	
Utlån til kunder med flytende rente	-1,8
Utlån til kunder med rentebinding	-0,1
Rentebærende verdipapirer	-0,2
Øvrige rentebærende eiendeler	0,0
Gjeld	
Innskudd med rentebinding	0,7
Andre innskudd	1,7
Verdipapirgjeld	0,3
Øvrig rentebærende gjeld	0,1
Utenom balansen	
Renterisiko i derivater	0,0
Sum RENTERISIKO	0,7

7 Styling og kontroll av risiko

7.1 Formål og prinsipper for ICAAP

ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) er bankens egen prosess for å vurdere bankens kapitalbehov. Denne kapitalbehovsvurderingen skal være framoverskuende, og dette innebærer at kapitalbehovet skal vurderes i forhold til bankens nåværende og fremtidig risikoprofil. Det er derfor et overordnet prinsipp at banken i tillegg til å beregne behovet ut fra gjeldende eksponering (eventuelt rammer) også må vurdere kapitalbehovet i lys av planlagt vekst, eventuelle besluttede strategiske endringer m.v.

Fremtidige tap kan deles inn i forventede tap og uventede tap. Forventede tap kan betraktes som en driftskostnad og forutsettes dekket over den løpende driften. Den løpende driften kan også betraktes som et førstelinje-forsvar mot uventede tap. I kapitalbehovsvurderingen legges det imidlertid til grunn at uventede tap ikke dekkes over driften, med skal dekkes av kapital. Kapitalbehovsvurderingen innebærer følgelig at banken beregner hvor mye kapital som trengs for å dekke opp for fremtidige uventede tap.

Disse beregningene gjøres på ulike måter for ulike risikoer, og er basert på ulike forutsetninger. Det er en implisitt forutsetning om at det ikke beregnes kapital som dekker alle tenkelige tapsutfall. Det er imidlertid benyttet konservative forutsetninger i beregningene.

Ved beregning av samlet kapitalbehov (for alle risikoene) kan det argumenteres for at de ulike risikoene ikke vil materialisere seg samtidig, og at det derfor eksisterer diversifikasjonseffekter som innebærer at det samlede kapitalbehovet er lavere enn summen av kapitalbehovet for de enkelte risikoene. Bankens har imidlertid valgt å legge en konservativ tilnærming til grunn, og ser derfor bort fra slike effekter.

Med risikotoleranse forstås størrelsen på den risikoen banken er villig til å ta i sin virksomhet for å nå sine mål. Risikotoleransen kommer til uttrykk i rammeverket for virksomheten, herunder i begrensninger i vedtekter, policyer, fullmakter, retningslinjer og rutiner. For noen av risikoene er det vanlig å fastsette kvantitative begrensninger på risiko, for eksempel kvantitative rammer for markedsrisiko, rammer for store engasjement, rammer for eksponering mot enkeltbransjer osv. For andre risikotyper er det mer naturlig å benytte kvalitative begrensninger. Slike begrensninger angir hvor langt man er villig til å strekke seg på enkeltrisikoen, og representerer derfor en beskrivelse av risikotoleransen for disse enkeltrisikoen. Bankens risikotoleranse er forsøkt reflektert i kapitalbehovet som beregnes for hver enkelt risiko.

Banken har videre, basert på en overordnet risikotoleranse, etablert et minstekrav til buffer utover beregnet kapitalbehov. Dette nivået er benevnt bankens minimumskrav til kapitaldekning.

I fastsettingen av bankens minimumskrav til kapitaldekning inngår bankens internt beregnede kapitalbehov, men banken gjør i tillegg en vurdering av forventninger og krav fra bankens omgivelser. Bankens overordnede risikotoleranse innebærer at minimumskrav til kapitaldekning alltid vil være høyere enn bankens internt beregnede kapitalbehov.

Bankens minimumskrav til kapitaldekning og overordnede retningslinjer for kapitalbehovsvurderingen er vedtatt av bankens styre. Administrasjonen gjennomfører de relevante vurderinger og beregninger og fremlegger dette for styret. En slik gjennomgang gjøres minst én gang per år. Styret er aktivt med i prosessen og ekstern rettleder (Terra VIS) samt ekstern revisor benyttes for å kvalitetssikre arbeidet.

Bankens interne kapitalbehovsvurdering innebærer en analyse og beregning av kapitalbehov for følgende risikoer:

- Kredittrisiko
- Markedsrisiko
- Operasjonell risiko
- Konsentrasjonsrisiko
- Eiendomspriserisiko
- Likviditetsrisiko
- Forretningsrisiko
- Omdømmerisiko
- Strategisk risiko

Banken stresstester effekten på kapitaldekningen av et alvorlig økonomisk tilbakeslag/nedgangskonjunktur. I tillegg gjennomfører banken en reversed stresstest. I en reversed stresstest bestemmer banken først hvilken kapitaldekning som er så lav at banken risikerer å bli satt under administrasjon og/eller overtatt. Deretter simulerer banken med forskjellige kombinasjoner av parameterverdier som i sum gir det resultat man har bestemt.

Hensikten med en slik reversed stresstest er å gi banken ytterligere kunnskap om hvor mye som skal til før bankens kapitaldekning faller under ett kritisk nivå. Banken gjennomfører også egne stresstester av markedsrisiko og likviditetsrisiko.

7.2 Styling og kontroll av enkeltrisikoer

I det følgende gis en gjennomgang av bankens håndtering av de enkelte risikoene.

Åfjord Sparebank er en forholdsvis liten kredittinstitusjon. Det er derfor et overordnet mål for styret at bankens kredittpolicy innebærer forsvarlig risiko. Banken har utarbeidet eget regelverk som bidrar til begrensninger og styring av den finansielle risiko. Finansiell risiko deles inn i kredittrisiko, likviditetsrisiko og markedsrisiko. Markedsrisiko består igjen av renterisiko, valutarisiko og aksjekursrisiko. Nedenfor følger en beskrivelse av de ulike typer risiki, og hvordan banken har håndtert disse.

Risikostyringsfunksjonen er organisert som en integrert del av bankens internkontrollopplegg. Ansvarlig avdelingsleder forestår her avviksrapportering til banksjef, som igjen sørger for videre rapportering til bankens styre i de situasjonene der det er påkrevet.

Kredittrisiko

Kredittrisiko defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav.

Vårt regelverk, både i kreditthåndboken og i reglene for virksomheten på verdipapirmarkedet, gir klare begrensninger i volum og krav til sikkerhet. En stor del av bankens utlån er sikret ved pant i fast eiendom, ved årsskiftet er kun ca 1 % av våre utlån gitt uten noen form for sikkerhet. Dette dreier seg om små lønnskantilån og kreditter gitt på såkalte standardiserte vilkår samt mindre forbrukslån.

Bankens obligasjonsportefølje er anskaffet for å sikre en nødvendig likviditetsbuffer, og består av obligasjoner utstedt av andre kredittinstitusjoner, kommuner og industriselskaper. Deler av denne porteføljen kan deponeres som sikkerhet for F-lån fra Norges Bank. Det knytter seg liten til middels kredittrisiko til porteføljen. Ved årsskiftet er de enkelte papirene i porteføljen vurdert til det laveste av kostpris og markedspris.

Både person- og bedriftskundene blir risikoklassifiserte. Risikoklassifiseringssystemet gjør banken bedre i stand til å beregne og styre risiko innenfor utlånsområdet. Personkundene klassifiseres ut fra sikkerheter og betalingsevne. Næringskundene blir først analysert i forhold til siste års regnskap. Deretter tas det hensyn til realisasjonsrisikoen, det vil si hvor stor andel av engasjementet som eventuelt ikke er sikret ved pant. På grunnlag av regnskapsanalysen og sikkerhetene får næringskundene tildelt en risikoklasse. Både person- og næringskunder blir delt inn i følgende tre risikoklasser: Lav risiko, middels risiko og høy risiko.

Styret får hvert kvartal en gjennomgang av alle engasjement over en viss størrelse, samt av alle utsatte engasjement uansett størrelse.

Markedsrisiko

Markedsrisiko defineres som risiko for tap i markedsverdier knyttet til porteføljer av finansielle instrumenter som følge av svingninger i aksjekurser, valutakurser, renter og råvarepriser.

- Aksjekursrisiko

Aksjekursrisikoen omhandler risiko i forhold til aksjer, aksjefond og pengemarkedsfond. Disse deles gjerne inn i handelsportefølje, øvrige omløpsmidler og anleggsmidler, men Åfjord Sparebank har kun papirer i de to sistnevnte porteføljene.

Omløpsporteføljen består av aksjer, aksjefond og pengemarkedsfond hvor banken har plassert deler av sin overskuddslikviditet. Disse pengemarkedsfondene inngår som en del av bankens likviditetsreserve. Størrelsen på og kursutviklingen for denne beholdningen inngår i den månedlige rapporteringen til bankens styre. Pr 31.12.12 hadde banken ingen likviditetsfond. Bankens aksjehandel er bortsatt til Terra Forvaltning som handler på vegne av oss med en beskjedne portefølje.

Anleggsbeholdningen består hovedsakelig av aksjer i strategiske selskaper. Bankens virksomhet innen verdipapirmarkedet var på et lavt nivå i 2012. Virksomheten styres av egne regler fastsatt av styret, og det er gitt klare fullmakter og volumbegrensninger på området.

-Valutarisiko

Banken handler ikke med valuta utover kjøp og salg av reisevaluta til våre kunder. Valutarisikoen er derfor minimal.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko defineres som risikoen for tap som skyldes utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer eller eksterne hendelser. Tapet kan være forårsaket av bevisste eller ubevisste handlinger eller hendelser.

Operasjonell risiko blir en form for "restrisiko" som ikke dekkes av de øvrige risikoområdene. Risikoen styres ved at det foretas løpende kontroller med utgangspunkt i bankens etablerte internkontrollrutiner. Avdekkede avvik rapporteres løpende via avdelingslederne til banksjef, som igjen i enkelte situasjoner rapporterer videre til bankens styre.

Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko defineres som risiko for tap som følge av konsentrasjon av:

- *Enkeltkunder*
- *Enkelte bransjer*
- *Geografiske områder*

Banken har rammer for antall og totalsum for hvor mye store engasjementer kan utgjøre i forhold til ansvarlig kapital. Slike engasjementer blir godt pantsikret og ofte syndikert med andre banker slik at ansvaret deles på flere.

Banken har definert en del konjunkturutsatte bransjer der utlån kun kan finne sted etter styrets egen vurdering.

Bankens etablering av en filial i Trondheim medførte også at faren for konsentrasjonsrisiko ble noe redusert, da utlån skjer over et større geografisk område.

Eiendomsprisrisiko

Denne risikotypen defineres som risiko for uventet verdifall på institusjonens eiendommer eller porteføljer av eiendomsinvesteringer, eller uventede tap på lån til datterselskaper som er eiendomsselskaper (ofte er eiendomsmassen skilt ut i egne datterselskaper). Eiendomspris risiko knyttet til utlån til eiendomssektoren eller eiendeler som sikkerhet dekkes under kredittrisiko og konsentrasjonsrisiko.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko defineres som risikoen for at en bank ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering. Nivået på institusjonens ansvarlige kapital vil være en sentral forutsetning for å kunne tiltrekke seg nødvendig funding til enhver tid.

En solid og veldrevet bank vil normalt ha lett tilgang til trekkrettigheter og nødvendige kreditter. I løpet av 2012 har markedet for langsiktig funding bedret seg betraktelig, og er nå tilnærmet normalt. Åfjord Sparebank har i løpet av 2012 bedret den langsiktige fundingen. Styret ser det imidlertid som en sentral oppgave å fortsatt øke ordinære innskudd fra kunder slik at behovet for innlån fra markedet blir mindre.

Bankens styre vurderer likviditetsrisikoen i Åfjord Sparebank som begrenset. Styret får månedlige rapporter om likviditetssituasjonen i banken.

Forretningsrisiko

Forretningsrisiko defineres som risikoen for uventede inntekstsvingninger ut fra andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger og endret kundeatferd.

Omdømmerisiko

Omdømmerisiko defineres som risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, eiere og myndigheter.

Vi har nevnt denne risikoen særskilt, da den er en alvorlig risiko, men den er egentlig en del av operasjonell risiko. Banken jobber hardt vær dag for å opprettholde sitt gode navn og rykte og tiltrekke seg flere nye kunder.

Strategisk risiko

Risiko for uventede tap eller sviktende inntjening i forhold til prognoser knyttet til vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp.

Banken anser risikoen for sviktende inntjening i forhold til prognoser knyttet til vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp som lav.

7.3 Bankens godtgjørelsesordning

Styret har gitt retningslinjer for godtgjørelse som omfatter alle former for godtgjørelse til bankens ansatte. Retningslinjene skal bidra til å fremme og gi incentiver til god styring av og kontroll med virksomhetens risiko, motvirke for høy risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter. Det vises også til note 28a og 28b i årsregnskapet.

Banken har en ordning for variabel godtgjørelse som er regulert av forskriften om godtgjørelse i finansinstitusjoner mv.

Alle medarbeidere med kunderett til arbeid, kan oppnå en liten bonus for oppnådd månedsmål og årsmål. Totalt i 2012 utgjorde dette kr 40.600.-

Banken har ordning med resultatbonus. Det ble ikke oppnådd resultatbonus i 2011, slik at dette ikke ble utbetalt i 2012. Årsbonus likeledes på alle ansatte etter stillingsandel, samt at det gjøres fratrekk for sykedager betalt av NAV. Alle kan potensielt få like mye, slik at summen aldri kan bli større enn 1,5 ggr månedslønna til den som tjener minst.

Samlet utbetalt godtgjørelse til alle ledende ansatte, ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering, til andre ansatte og tillitsvalgte med tilsvarende godtgjørelse samt til ansatte med kontrolloppgaver utgjorde i 2012 TNOK 10.525. Av totalt utbetalt godtgjørelse til disse utgjorde variabel godtgjørelse kr 40.600,- Det ble oppnådd resultatbonus i 2012 på totalt kr 741.237 som skal likeledes etter antall utførte dagsverk på alle ansatte i 2013. Det vil bli maksimum utbetalt kr 42.914 da ingen samlet kan motta mer enn 1,5 månedslønn i variabel bonus.